

M A G Y A R K U R I R

Bétsből, Kedden, Januarius' 5-dikén 1819.

Spanyol Ország.

Dec. 10-dikén ily megjegyzés jött-ki a' Londoni Ministeriális újságban, a' Kurirban: —“

„Ma reggel azt beszéltek itt, hogy Spanyolországból fontos tudósítások érkeztek volna, mellyek azon ország' belső állapotját illetik. Mi ki nem tudtuk tanulni, honnét vette ezen hír a' maga eredetét: tehát affelől sem tehetünk ítéletet, hogy mitsoda hitelt érdemel. Annyit mindazonáltal jelenthetünk, hogy mi nagyon *interessans* tudósításokat várunk Spanyolországból. — (Azolta, hogy a' Kurirnak ezen megjegyzését olvastuk, különösen figyelmeztünk, hogy mi fog rá következni: de mi a' kezünkben forgó újságlevelekben még eddig semmi efféle tudósítást nem olvastunk, a' mi ezen fontos megjegyzést, vagy megezáfolta, vagy még jobban megfontosította volna. Tehát még tovább is várakoznunk kell). — A' *Morning Chronicle*, mint látszik, a' *Kurirnál* még fontosabb tudósításokat vett *Madridból*; mert ezek szerint már, ha mind igazak volnának, a' revolúzió klütött volna, 's a' Király az *Escoriali* Klastromba vette volna futását. — Az *Austriai Beobachter* három 's-a'-iöbbit vetvén ezen szavak után, azt mondja, hogy azon tudósításokban, mellyek Dec. 8-dikén indultak *Madridból* egyenesen Béts felé, még semmit se emlékeztek ezen fontos történetekről.

Régibb tudósítások szerint az a' Generális *Odonel*, a' ki Radiksban az el-

pártolt Amerika ellen készülő expeditziót organizálja, az Andaluziai Kormányozóval özszeveszett vala, annyira, hogy a' Hadi Minister szükségesnek lenni találta a' Király elejébe terjeszteni az ő egyenetlenkedéseknek tárgyát. Beszélük, hogy a' Kormányozó tudára adta Odonelnek, hogy tsak addig parantsoljon, meddig a' néki adatott hatalom kiterjed.

Ugy hallik, hogy Havannában is békételenkedés kezdett uralkodni valami új adófizetés miatt, mellyet a' K. Kormányozó a' népre vetett.

Valami rabokat, kik gályafogságra voltak íteltetve, 20 gyalog és 16 lovas katonák, Radiksból valahova kísérvén, hogy hajóra ültessék 's Ceuta várába által küldjék, 50 lovas útonállók megtámodták, 's hatalmas verekedés után a' rabok közül néhányat megszabadítottak. — Némelyek' gyanakodása szerint a' Min a' pártos társai között is ezen rabok között lehettek azok, kiket a' Mexikói Király elfogván Spanyolországba haza küldött, 's a' kik egy időtől fogva Radiksban fogva tartottak, de nem régen arra íteltettek, hogy fogságra Ceutába küldetessenek.

Már annyira mentek vala Mánchában és Andalusiában az útonálló haramia csoportok, hogy fegyveres kísérek nélkül lehetetlen volt utozni, egy-egy Kurirt 30 katonának is kellett kísérni. Ceutára egy ily haramia-csoport rárohanyván, erőszakos adót tsikort-fel, 's azzal elébb állott onnét.

A' napokban oly' finantziai rendelés jött-ki azokra nézve, a' kik Spanyolországba bemennék vagy onnét kijőnek, hogy a' passusoktól 40 Reálokat (valami 5 forintokat) tartozzanak fizetni.

Nagy Britannia.

Londonban Dec. 14-dikén három embert akasztottak-fel hamis bankcédulának tsinálásáért, a' melly dolog miatt nagyon boszszankodott a' nép, azért, hogy a' per' folyamatjának némelly környülállásai azt láttattak mutatni, hogy ugyan azon emberek vették őket ezen bűnös tselekedetre, a' kik azután elárulták, hogy a' törvény által meghatározott jutalmat elnyerhessék. Az executzió alatt így kiáltozott a' nép: gyilkosság! gyilkosság! már e' rút dolog! de erőszakos próbát, melly az executziónak meggátolására czélzott volna, még se' tett senki.

A' Királyné a' maga drága köveit, mellyek egy millió font Sterlingekre becsültetnek, a' leányainak hagyta. Kész pénzt tsak 4000 font Sterlinget hagyott. A' köntöseit, mellyek Európában legdrágábbaknak lenni mondatnak, különösen a' hajadonnyainak testálta.

Melly nagy divatjában légyen Angliában a' hamis bankó czédula tsinálás, megítélhetni abból, hogy 1814-ben 10,452; — 1815-ben 14,085; — 1816-ban 21,680; — 1817-ben 18,421 darab hamis bankó czédulára találtak, mellyek mind a' Londoni bankóból valók voltak.

Londonban ismét öklös viaskodás esett. Randal és Turner nevű bajvívók viaskodtak. Legalább 20 ezren voltak a' nézők. A' mejj-, oldaltsont-, és ábrázat-öklözés 's döfölés két órát 's 22 minutát tartott. Randal volt a' győzedelmes, 's a' kik reá fogadtak, nyertesek voltak. Oly nagy és sok fogadások voltak, hogy egyszerre sokak meggazdagodtak.

Szerelmes történet is fordult elő mostanság Londonban, de nagyon szomorú. *Peregaux* nevű ifjú Helvétus, Spanyolországban *Gayman* nevű Londoni születésű Kapitánnyal azon egy Regiment-nél szolgálván 's megbarátkozván, véle eljött Londonba, ott a' Kapitány szép testvérével *Henrikával* megismerkedett, belé szeretett, 's el akarta venni, hanem a' leány tudára adta, hogy az ő szüleji bajosan fognak az ő özszezházosodásokban megegyyezni: noha a' mi őtet magát (a' leányt) illetné, ő attól nem volna idegen. A' leány azonban már a' szerellem' fija lévén, abba a' gyanuba esik, hogy talám a' leány már az előtt, hogy őtet esmerte volna, másba szeretett belé 's azt, érette nem akarja fére tenni. Egyszer kilépi a' leány a' szobából, 's mikor vissza érkezik, a' szegény szerelmest a' vérebe az ajtó előtt fetrengve találja.

Azon itélőszék előtt, melly azt szokta megítélni, hogy mikor valamely nemzetbéli hajó valamely más nemzetbéli hajót elfog, valyon igazságos ragadomány lehet-é az elfogott hajó, most egy nevezetes kérdés fordult elő. Egy Anglus hajó, *Herkules* nevű Buenos-Ayresi hajót el-fog, 's Angliába vezeti. A' Spanyol Király' Követjének a' dolog tudára esvén, ez azt mondja: hogy adjátok-ki a' hajónkat, mert Buenos-Ayres a' miénk. Az elfogott hajónak *Brown* nevű Kapitánya ellenben azt mondja, hogy Buenos-Ayres hadakozást folytat Spanyolország ellen, miképpen tarthatná tehát ő Spanyolország, tulajdonának. Ő a' maga ura. — Az Al-törvény szék már tsakugyan a' Spanyol Követ' kívánsága szerint való ítéletet mondott-ki. Megválnak, hogy a' felsőbb törvényszék miképpen fog ítélni.

Nem-Európai Státusok.

Valamint némely észrevételekből, mellyekről más izben szollottunk, azt

hozzák - ki a' mai tudósok, hogy Améri-
kának *Columbus* által lett feltalálása előtt,
ott, de nagyon régen, Európai nemzetek
laktak volna: úgy azt is kétségbe kezdik
hozni, hogy Afrikának Déli tsutsánál ak-
kor találtak volna az Európaiak legelőbb
utat napkeleti India felé, mikor eddig a'
közönséges vélekedés tartotta. A' Jó-re-
ménség' fokán lévő városiól, *Captól*,
északfelé valami tíz mértföldnyire a' par-
ton áskálván az emberek egy oly darab epü-
leti fára találtak a' földben, melly által
figyelmetessé tétevé az ásást tovább is
folytatták, 's nem soká egy egész hajót
találtak a' földben néhány lépésnyi mély-
ségre. A' fa, melyből épült ezen hajó,
még oly ép, hogy hozzá vetve Czedrus-
fának tartatik lenni. — Honnét vette ma-
gát ott ez a' hajó ha a' Phönitziaiakról
fel nem tesszük, hogy Afrikának ezen
tsutsa mellett le 's fel nem eveztek? Ők
készíthettek legkönnyebben hajókat a' Li-
banus' Czedrusfájiból. — Ezen felfede-
zésről kétségkívül nem soká bővebben
fognak írni az Anglusok.

Északi Amérikában *Bostonban* oly
ház égett-el a' múlt Nov. 4-dikén, mely-
ről azt tartják, hogy ezen szabad Státu-
sokban a' legnagyobb épület lett volna.
Négy száz Akzionáriusok birták. Mint
vendégfogadót és kávéházat úgy használ-
ták. Az épület' hossza 132 lábnyom;
hét emeletre (*contignationa*) van építve;
300 szoba teláltatik benne.

A' Bostoni újságlevelek szerint Nov.
13-dikán oly ponton állottak Teksás tar-
tományában a' dolgok, hogy a' Champ
d' Asylei Frantziáknak, az ő elkergette-
tésekre oda rendeltetett Spanyolok által
lejendő megtámogatását, minden órán
várták. — A' *Londoni Kurir*, ki nem
régén azt írta vala, hogy az a' Spanyol
sereg, melly ezen Frantzia plántanépek
kiirtására oda rendeltetett, most azt írja,
hogy nem két száz, hanem legalább
is ezer emberekből áll, a' Frantziák

pedig, csak négy százból. — Ezen vi-
gasztaló megjegyzést azért teszi most
a' Kurir, hogy némelly Amériikai újság-
levelek azt irták vala az ő előbbeni tu-
dósítására, hogy ők nem gondolják, hogy
a' Champ-d'-Asylei Frantziákat, kiknek
száma naponként nevededik, 's a' kiknek
se' fegyvei' sem eleség' dolgában nin-
tsen semmi fogyatkozások, a' *Trinidad'*
partjáról egykönnyen elkergettessék, an-
nyival is inkább, hogy azok a' tengeri
prédálók, kiknek *Galveston* a' fészkek,
minden féle szükséges portékát 's pénzt
is szolgáltatnak nékik, meggondolván
azt, hogy *Champ-d'-Asyle* hasznos pi-
atz nékik a' végre, hogy ragadományai-
kat ott eladhassák, vagy talám el is dug-
hassák, addig, míg eladhatják. Gondol-
hatni, hogy melly nagy vásárokat tartá-
nak itt olykorolykor a' *Louisianai* Fran-
tzia származású lakosok, 's még a' nyug-
hatatlankodó Spanyolok is.

De nem csak ezen elvetemedett ten-
geri prédálók iparkodnak ezen Frantzia
plánta népnek gyámolgatásán 's lábraka-
patásán. Említettük más ízben, hogy az
ő Párisban lakó barátjaik gyűjteményt nyi-
tottak az Európai bankos és pénzváltó
házaknál, melly már szemekbe is tűnt
az *Ultráknak*, a' kik ezért a' magok
újságleveleikben már közönséges doho-
gásra is fokadtak. A' *Journal des debats*,
melly a' lármásabb *Ultra-írások* közzé
számláltatik, említvén, hogy a' Miner-
vában (melly meg egy *liberalis* újság)
egyszer minden héten egész levelek azok-
nak neveikkel eltelve szoktak kiadattatni,
a' kik ezen *Teksási* Frantziák' számára
summákat ajánlottak vagy tettek-le a' Mi-
nerva' kassájába, végre oly megjegyzésen
végzi szavait: — „Hogy bezzeg a' revo-
lúziós időkben nem ilyen volt a' szegény
Royalista Emigránsoknak állapotja, a' kik
akár hova iparkodtak elvonni nyavalyás
fejeket, ha mindjárt Amérikába bujdos-
lottak is, mindenütt üldöztettek: most

ellenben a' népgondolkodású Emigránsoknak 's számkivettetteknek még Párisban is ily szembetünőleg pártjokat fogják. — Utoljára (a' mi már valósággal dicséretet érdemel a' nevezett *Journalban*) le-száll annak írója a' mostani Király' Országlásának magasztalására, eképpen szollván: — „De mi nem azért hozzuk elő ezen dolgokat, mint ha valamely Frantzia embernek, akár mi gondolkozásu legyen, rosszat kívánnánk; inkább szánakozással kísérvük őket mindenütt, akár hova vesse őket a' balszerentse; szeretjük őket mindenütt, mert rokonaink: de ne felejtsük-el áldani Országlásunkat 's Státusunkat, mellyeknek védelmezése alatt most a' szerentsétlenségnek ily nyilvánosságosan pártját fogni, sőt azzal még ditsekednünk is, szabad, hogy annak enyhítésében részesültünk.

* * *

Most már értelmesebben megírva találjuk az Amérikai közönséges levelekben, hogy mellyek legyenek az Egygyesült Státusoknak napnyugoti határaikon azok a' részek vagy vidékek, mellyeket oly reménség táplál, hogy a' Congressusnak most (talám Dec. 16-dikán) elkezdődött üléseiben, be fognának a' Státusok' szövetségébe, mint tulajdon 's magános Constitúcióval bíró Státusok' sorába vétettetni. Így irnak ezen tárgyról az odavaló újságlevelek: —“

„Illinois nevű tartomány fogja a' szabad Státusok' szövetségében a' 21-dik Státust tenni. Ez, földjének kiterjedésére nézve a' második, de termésbéli gazdagságaira nézve az első fog lenni. A' 22-dik Státust formálják a' *Missouri* vidékek; és, ha igassággal viseltetik éránta a' Congressus, ez is első nagyságú tsillagot fog a' nemzeti czimeren kapni. Az *Alabama* vidéket, Nyugoti Floridának északra fekvő szomszédjait, hasonlóképpen az a' reménség táplálja, hogy most megnyerik, hogy mint a' különös

Státus, beállhassanak a' szövetségbe, mint hogy a' lakosok' száma a' 60 ezeret már felyül haladja. Azon 13 Státusoknak száma eszszerént, mellyekből 1783-ban állott ezen Respublika, már most 23-ra nevedett, 's nem lehet kételkedni, hogy ezen télen még több vidékekkel is nevedkedni fog, mellyek közzé fognak tartozni 1)ször, az úgy nevezett *Veres-viz* mellett fekvő tartomány, a' *Meksikói* tenger öböl partján; 2)ször, az úgynevezett *Észak-nyugot-közi-tartomány*, mellyen azok a' *Mississippi* eredete körül fekvő vidékek értetnek, mellyek északra a' Felső-tó, keletre a' Michigán-tó által határozthatnak. — (Itt tehát sehol semmi szó nints arról, hogy mint némely újságok említették vala, *Teksás'* tartományát is, mint egy új Státust, magához akarná ezen téli Congressus ülési alatt tsatolni az Északi Amérikai Respublika).

A' legujabb tudósítás, melly *Washingtonból* November' 11-dikén indult, ez: —“

„Már meg kezdettek érkezni a' Szövetségi Státusok' követei a' Congressusra. Nem soká egészen ki fog a' közönség' várokozása a' Floridai 's a' Déli Amérikai, nevezetesen a' Buenos-Ayresi környülállásokra nézve elégítettni, mellyek a' lefolyt esztendőben tsaknem egészen magokra vonták a' szabad népek ügyét szivellő Olvasók' figyelmetességét. A' Congressus' tagjai, mikor a' Buenos-Ayresi Respublika' megismeretetését illető kérdés elő fordul, kétségen kívül ezen kérdéseket fogják vizsgálás alá venni: Mitso-da eszközökkel bír Buenos-Ayres a' maga szabadságának és függetlenségének védelmezésére, megtartatására? Mi némű lélek, mi némű hajlandóság lelkesíiii ezen Országnak lakosait? Mi némű befolyása van hozzájuk a' Papságnak? Hát az a' *Püyredon*, az ő mostani Direktorjok, valyon nem barátja-é ő a' Despotismusnak, valyon nem titkos előse-

gellője - é a' Király' ügyének? Mitsoda
 öszszeköttetődés áll-tenn *Buenos-Ayres*,
 és *Chili* között? Hova 's mire czéloz
 Artigás? Valyon *Chili* megtámodhatja - é
Perut a' nélkül, hogy a' maga tulajdon
 szabadságát 's függetlenségét félthesse?
 Ezeknek a' kérdéseknek mind elő kell a'
 mostani Congressuson fordulni, 's éret-
 ten meg kell vizgáltatni, ha Északi Amé-
 rika magát Déli Amérikával (hogy a' mag-
 neselők' szollását használjuk) *politikai*
rapportba akarja tenni.“

A' *Curaszaói* levelek szerént a'
 Veneczuelai Insurgens és Spanyol hajós
 seregek között, a' La-Guayrai kikötőhely
 öblében öszszetsapás történt, 's a' Spa-
 nyolok megverettettek, hanem abban,
 hogy a' kikötőhelytől a' Spanyol hajókat
 egészszen elzárhassa, nem boldogulha-
 tott Admirális *Brton*. — Arról a' Spa-
 nyol hajós seregről, a' melly 2000 em-
 bereket vitt Kadiksből Amerika felé, az-
 ólta, hogy a' Trinidad-hajó elpártolt tőlle,
 semmi újabb hír nem érkezett Buenos-
 Ayresbe.

Beszélik, hogy a' Spanyol Insur-
 gens Generális *Benovales*, és *Mac-*
Gregor, nem régen, midőn mind ket-
 ten Angliában tartózkodtak 's katonákat
 verbuáltak ott, egygyütt megegygyeztek,
 hogy azon sereggel, mellyet Santa-Cata-
 lina szigetén gyűjtenek és organizálnak,
 Uj - Grenadába kiszállván, ott különös
 Respublikát állítsanak-fel, a' melynek
 semmi köze és függése ne legyen Vene-
 czuelához.

A' Buenos-Ayresi *Léda* nevű prédá-
 ló hajó, melly régen Ney-Yorki kereske-
 dő hajó volt, nem régen egy Spanyol
 hajót elfogván, 35 ezer Dollárt talált raj-
 ta. A' pénzt 's a' mi kereskedő portéka
 a' hajón volt, elvévén, az embereket a'
 Havannai partokra kitette, a' hajójokat
 pedig a' tengerbe süllyesztette.

A' Debretzeni Kalandáriomról —
 beszélvén a' M. Kurír, a' maga' 48-
 adik Darabjában, előadja annak pusztá
 (negativa) betsit az által, hogy abból
 holmi bolondságok, a' mik még a' többi
 Kalandáriomot motkolják, kimaradtak.
 — Az időjárást jövendőlni akaró dirib-
 darab ostoba beszédek' díjjára lehet még
 abból juttatni idővel, egy nevettséges
 oszlopotskát, melyben egymás - hátán,
 holmi Bakok', 's az ezeket lövöldöző
 letérdelt Nyilasok, idébbodább Rá-
 kok, Pontyok, seres Kantások
 's több balgatáságok, glédába állottak.

Vagyonos (positiva) betsi pedig, ezen,
 ekkorig még legokosabb Magyar Kalandáriomnak, sok van; mellyeket az azt
 megvi'sgáló egyszerre által fog látni.
 Betsesíti azt, a' többek közt, — a' jobb
 Magyarság; a' hibátlanabb Kiadás; a'
 hónapok alá nyomtattatott nagyobb Vá-
 sárok, 's az ottani egyéb jó rend; az
 alkalmasint megválogatott Tóldalékok;
 a' könyv' Formája, 'sat. — Hát ha még
 a' következő 1820 - adik esztendeibe, a'
 tóldalékok közzé, 9 kis tikkelybe, az
 1819 - edik esztendő' 9 első hónapjában
 esendő, hazabeli nagyobb történeteket,
 főképpen az idő' való di járására - néz-
 ve, mint Krónikát, beiktatnák? — 's ezt
 osztán, az 18-21-edikre szollóban már,
 nem 9, hanem 12 hónapjával, úgymint,
 Okt. 1-ső napjától, 1819, ugyanazon na-
 pig, 1820, folytatnák? — úgy lehetne
 tőlle időjártával a' Mezeigazdának, vala-
 mi időjárásbeli egybeszerkeztetést vár-
 nia. Októberben mondám, hogy ezt az
 időjárás - esztendőt kezdjük: mert az újj
 Kalandáriomnak, a' Debretzeni Dienesi
 vásárra már, készen kell lenni: külön-
 ben, mi, Kalandáriom-nyomtatók, nyil-
 nélkül is Bakot lőnének. — Pesten,
 Dec. 27. 2818.

Hazai Dolgok és egyéb Toldalékok.

Magyar Ország.

Pestről, Dec. 29. 1818. — Dec. 28- adikára viradóra, a' Duna, Pest és Buda között, közepén is beállott volt (két szélről, egyegy-harmadrésznyire, feszesen áll már, harmadnap-olta); de reggelre ismét lélekzetet vévén, megindult. A' járáskelés, pihen: tsak némely vakmerők mennek hébekorban, holmi lélekvesztő ladikon által; 's az üres kotsit is, széjjel-szedve által viszik 25-30 forintért, kétharmadrészt szákázva, a' jegen; a' középső harmadrészt pedig hajókázva 's a' jegek között hintázva (luláj). Szép dolog, hogy a' Posta-táska, habár négykézláb is, de tsak által mász. Ha, tsak egy jó újjnyi havunk esne; mindjárt lenne hídunk, költség nélkül.

Karátson' első napján estve, egy érdemes Asszonyág, nevezetes Orvos-Doktornak a' felesége, Szakátsnéjával együtt, egyszerre tsak leszakadt, az első emeletbeli szoba' alpadlattjával, harmadfél öl mélységű alszobába. Az elsőnek eltört a' karja, és fejebeli megrendüléssel is küszködik, betses Férje' szomorúságára. A' kiáltásra két gyermek egymás után beszaladván, mindenik lezuhant a' nem gyanított düledék barlangba. A' ház nem rég' épült: 's e' szerént, ez a' szerentsétlen eset — ditséri először, a' fősvény Házbirtokost; azután a' tudatlan Építőmestert; utóljára azt, a' kinek az építtetésre kell ügyelni.

* * *

Pesten a' városi nagy theatromon, mellyen ugyan közönségesen németül jád-zanak, a' múlt December' 22-dikén, magyarul és valósággal nemzeti tárgyat jád-zott-el egy fő személyekből álló társaság, mellyet ekképpen adnak elő az oda való nemzeti levelek: —

A' mint előre jelentve volt, az Asszonyi Egyesületnek buzgósága által a'

könyörületességnek nagy czéljára intéz-tetett, Zrinyi Miklós nevezete alatt, a' figyelmelességre méltó Magyar Játék a' Városi nagy Theátrumban Dec. 22-dikén szerentsésen elő adattatott. Már Zrinyinek neve és Sziget várának veszedel-me minden Magyar szívet figyelmetes-ségre gerjesztett. Nevelte azt a' játszó Társaságnak Fő Személyekből öszve alkotott különössége; de főképen ébresz-tette a' Pesti Nemes Közönséget a' jóté-vőségnek magas czélja annyira, hogy a' tágos Theátrumnak minden részei töm-ve voltak Nézőkkel, és a' bő adakozás megmutatta, hogy a' nemes szívű Pesti-ek egész készséggel segítik az elnyom-rodott ember társaikat. A' játéknak elő-adása olly szép készülettel, olly pontos-sággal, 's a' charactereknek olly helyes eltalálásával ment végbe, hogy a' játszó személyeknek a' szép mesterségekhez va-ló bővséges értéket világosan megmu-tatta, kiváltképen Zrinyiné, Soliman, és Zrinyi, úgy a' Leányának és a' Vezérek-nek személyeikben. A' Játékot Magyarul Körner után Tek. Szemere Pál készítet-te olly tiszta, olly hathatós, és ékes nyel-ven, melly a' Halgatókat azon óhajásra gerjesztette, hogy bár tsak ezen Tudós Szerző több illy jeles munkákkal gazda-gítaná Literaturánkat! A' játéknak neve-zetes kimenetele lett a' szegényekre néz-ve; mert a' jövedelem 6—7000 forintot meghaladt. — Mind a' Játszóknak, mind a' Játék' czéljának ditsőítésére két kü-lömbféle verszetek repítették-le a' felső karból, mellyek közzül egygyik itt követ-kezik:

A' Jótévség.

Aldozatul valyon magát ki tenné?

Midőn haldokol léte a' Reménynek.
Csak a' Nemes szív téssen Félistenné
A' melly letörli könnyit a' szegénynek.

Itt a' jutalom az a' bér.

A' mit a' Nemes szív nem kér.

Ki mondta Néked? te földig alázott!

Én könnyebbitem a' sors csapásait,

Ki törülte le bánatidba ázott

Szemedről lelked' jajló sírásait?

Ezt tsak a' nemes teheti

Ki az ön hasznót megveti.

Nem jajgat, nem sír fel a' Nyomorúlt,

Idvez légy te Nemes szív az Emberben!

Riben azon szent érzemény szorúlt,

A' mi csak óhajtság itt e' por mejjben.

„Az Emberekkel jól tenni:”

„Nem több csak mint Ember lenni.

Idvez légy Nemes — újjolag idvez légy!

Pompás ezen czél, ditsó a' vágyásod,

A' szánakodás' határin! ha túl mégy,

Bé van már telve a' szent óhajtságod.

Az Emberekkel jól tenni

Annyit tész mint ember lenni.

Erdély. Sz. Udvarhelyről.

A' M. Kurirnak egy érdeemes Olvasója, Oláfalvi Tisztelendő Szócs Mihály Ur, Kerületi Notárius, és a' Székely-Udvarhely Városi, Kath. Tanuló Ifjúság Semináriumának Régense, midőn Papságának 21-dik esztendejét a' Hazai Ifjúság tanításában, és nevelésében tölténé, hasznos életének 45-dik esztendejében, a' múlt Julius 30-dikán megholt. A' kiknek javokra élt, azoknak javokra is kívánván meghalni; mintegy öt ezer forintot érő vagyonját, az Ifjúság nevelésére hagyta. Derék Tudós Férjfi, ártatlan életű Pap, és jó Hazafi volt; méltó azért, hogy betses emlékezetét a' Magyar Kurir is fentartsa.

Ugyan onnét Dec. 30-dik napján.

Ollyan recensio, a' millyennek lenni kellene mindennek.

Már valahára Erdélyben is a' Világ' eleibe jöve egy ilyen Tzímű Könyv: *Oskolai Vezér, avagy a' nevelők' 's főként az Oskola Mesterek' számára való utmutatás: hozzá adattak a' Vágo Gergely' és Halló Sámuel' életek és Oskolai vezérségek. Néhány jeles írók' munkáiból készítette Fartzádi Józsa János. Közép-Ajtai Pap. Kolosváron 1817.*

Azon nagy érdemű Pap és már mostan Tractualis Esperest, az ABCjével és Olvasó Könyvével. a' mellyek ez előtt kevéssel jelentenek - meg, megmutatta azt, hogy tud a' gyermek' fundamentos neveléséhez — ezzel pediglen megbizonyította a' közönség aránt azon buzgó indulattyát, mely szerént, kívánná millyeneknek kellene lenni az első Tanítóknak — meggyökereztetni a' gyermekbe a' jó erköltsöt, az értelmes tudásnak talpkövéét letenni — Atyámfiai! a' kiknek egy Státus erköltse és nem ellenségedést, hanem szeretet és külömbségek közt is egységet lehellő Tudománya sziveteken fekszik, szerezzétek meg a' Józsa Oskolai vezérét — olvassátok meg — a' hol ő hibázott jobbitsátok-meg, a' hol fogyatkozott, potollyátok - ki — adjatok tökéletesebb Oskolai vezéreket — ha ezt nem tehetitek, igyekezzetek az ilyen munkákat az apróbb nagyobb Oskolákban közönségessé tenni — a' gyermekeket a' szerént nevelni és neveltetni — mi leszen a' jutalma? az hogy tsendesen menéndetek a' Sírba azon gondolatok közt, hogy az emberiség' boldogítására egy lépést ti is tettetek — 's az a' szerént fel nőtt erköltsös és tudós Polgárok a' ti temető halmaitokra áldásokat hintenek — a' mellyek közt ti az elkerülhetetlen enyészet után is, jól nevelt maradékaitokban Századokon keresztül éltetek — 's mi lehet ennél az életben nemesebb Tzél??? Ha kérdezitek, ezen jelentést ki tette: a' felelet rá az: a' kinek 14 krajtzár ezüst pénze volt — 's azt is a' haza' Oltárára örömmel feltette, bár használna valamit vele! nem elégesztek-meg vele? tudjátok meg hát hogy Karatsoni a' neve.

Tudományos Jelentés.

Ungvár-Németi Tóth László Görög Versei Magyar Tolmácsolattal. Pesten Trattner János Tamás betüivel. 1818. nyolctzadrétben. 170 lap.

Ezen belses hazai jelenetnek ajánlására elég legyen azon dítséretekből felhozni némelly helyeket, mellyekkel a' múlt esztendő utóbbi felében több hazai 's külföldi Ujságlevelek elteltek. A' görög Versekről így szóll a' görög nyelven folyó Bétsi Tudós Hermesnek Augusztusban megjelent 18-dik számja, Görög-Magyar Literatura név alatt: „sok dítséretre, 's tiszteletre méltó ezen Tudós Szerző, hogy általlátván a' Görög nyelvnek az Orvostudományra olly igen szükséges voltát, ollyan munkát teve, melly őt jövődében gazdagon megjutalmazza. Ohajtani lehetne, hogy példája felserkentené a' mi Nemzetünk Ifjait is, valakik magokat az Orvostudományra adják 's a' t. A' jelenlévő Könyv áll külömbfélé nemű görög költeményekből, mellyek a' régi Helleneknek lelkek 's ízlések szerént íráttak, 's a' t.“ — A' Budai Német Ujság a' 67-dik szám alatt inkább piroson 3 forint 30 krajtzár Váltó Tzedulában.

tsak a' magyar lapokat illeti, midőn ezt mondja: „Jelenlévő hazai költeményeit, egy, erőbe, kimiveltségben, ízlésben, eredetiségben 's hazaszeretben tündöklő Talentomnak, ajánlja az Ujságlevelek Redactiója, a' nemesebb Magyar költés minden barátinak, 's a' t.“ — Görög 's Magyar Lapot öszvevetve egyaránt érdeklenek a' Hazai 's Külföldi Tudósítások (Sz. Jakab hava 18-án) a' 6-dik szám alatt, ezen kifejezéssel: „A' tárgyak Ódákra, Epigrammákra, Idülletekre, 's Epistolákra oszlanak. Mindenikben egy eredeti lélek tündöklök, 's az olvasót kétségbe hozza, hogy Görög vagy Magyar Verseit betsülje e' inkább: mert mindenik darab hasonló versekben vagyon a' két nyelven 's a' t.“

Ezen, Literaturánk egén még eddig a' maga nemében egyetlen egy munka találtatik Bétsben: Mayer; Posenban: Schweiger; Pesten: Eggenberger, Kilian, és Kis József Könyváros Uraknál. Az ára tsinos nyomtató papíroson 3 forint, Hollandiai szép pa-

* * *

Jelentés. — Abkól a' tekintetből, hogy a' *M. Kurirról* való tudósítást későre küldhettük-el, 's e' miatt sok bizonyos Olvasóink rendeléseiket még meg nem tehatték, vagy ha megtették is, nekünk azok még kezünkhöz nem érkeztek, erre nézve még a' mai postán újságunkat minden régi Olvasóinkhoz elküldöttük. A' jövő pénteken pedig már tsak azokhoz fogjuk azt megküldeni, a' kik azeránt való rendeléseiket vagy a' postákon, vagy más módokon megtették.

Ennek alkalmatosságával tisztelt Olvasóji közzül különösen az olyanokat, kik, pedig az ő nagy kárára, nem kis számmal taláttanak, kik vagy leveleik, vagy ízeletjeik által őtet a' Kurirnak küldözésére megkérték, 's hogy meg fognak érette fizetni, megígérték, de (mert azzal, hogy a' megfizetést halasztják, nem gondolok) ígéretjeikről egészszen elfelejtkezve lenni láttanak. — külökülön mindeniket tsak ezen pár szókra emlékezteti az alólirt: *Exhibe vocis fidem!* —

Annyit legalább könnyen megtehetne minden, hogy tudtomra adna, hogy nem felejtkezett-el róllam, 's a' M. Kurirnak szolgálatajt tovább is rendelvén, megígérné, hogy alkalmatosság adván magát elő, annak egész hátra lévő bérét kezemhez küldeni nem fog terbeltetni. —

A' M. Kurirt illy utasítás mellett lehet megtalálni Bétsben: am Bergel Nro. 513. De ezt nem azért jelentem, hogy a' leveleket így kelljen a' Kurirhoz útasítani, mert ez neki sok költséget okozna, hanem tsak azért, hogy ha valaki őtet meg akarja keresni, így keresse. A' hozzám jövő leveleket pedig egyenesen tsak a' Fő Posta Hivatalra kívánom küldtetni.

Pántzél Dániel.